

PEST, 1858.

40. szám. II. Félév.

OCTOBER 9.

Utmutatók.

(Folytatás.)

Az uton, utfélen hegyeken, dombokon fölállított kereszteteket mindig lelki kalauzokul, mindig mélyelméjű tanácsadókul tekintém nemesak a tévutakon, hanem a kétséges helyeken is. És a régi időknek sajtósága is volt az, mikép a helyett, hogy különféle színű s kinézésű utmutatókat állítottak volna föl szanaszét a vidékeken, inkább kereszteteket, kis kápolnákat a bold. Szűz szent képével emeltek, melyek valóban böles s hathatós beszédű utmutatók voltak. Sok fáradt vándor ily utmutatók alatt megnyugodott, előttök térdre borulva újerőt nyert, megifjultan testben s lélekben folytatta fáradalmas utját. A kereszt a rajta függő megfeszített Jézus drága képével emlékezteti a vándort: hogy az ut, mely égbe vezet, a kereszt utja; azért vedd magadra keresztetted s kövesd égi Megváltódat: vándorlásodnak csak ez lehet czélja. — Ime! így függött az Istenember a keresztfán, nem e földön, nem az égben, hanem ég és föld között, hathatós intésül szolgálván neked, hogy míg e siralom völgyében tartózkodol, légy ment a földnek minden salakjától, ahhoz ne ragaszkodjál, hanem az égnek tarts; hogy lelked mindig Üdvözítőddel az égben honoljon, s hogy tanuld becsülni az örök életet, melynek örömeit az emberi szív nem képes föl-fogni. — Kitárt karokkal függ meredten édes Üdvözítődd, s mint szabad akaratu lénynek kettős utat mutat, melyen járhatsz: az egyik jobbra, a másik pedig

balra vezet. Az egyiket ha bátran haladsz, egykoron az ítélet napján a jobb oldalra a juhok közt alandasz, hogy bemenj az örök hajlékokba, melyeket öröktől fogva készített az Ur mennyei Atyjánál azok számára, kik őt szeretik; ha a másikat választád, az majdan a bal oldalra fog vezetni a bakok közé, hogy távozzál az örök tüzre, mely az ördögnek készítetett és az ő angyalainak. Az egyiket a bűnbánó megtért latorral a paradicsomba lépsz; a másikon a megátalkodott gonosztevővel az örök kárhozatra vettetel. Az egyik mutatja az erény szűk, rögzös és tövises pályáját, mely, de csak sok küzdelem után, az életbe vezet: a másik a széles, kellemes s nyájasan kecségetető utat, mely azonban a kárhozatra visz. — „Én vagyok az ut — hangoztatja édesen hívó szavát Megváltónk a keresztéről — mely az életbe vezet. Ki sem jöhet az Atyához, csak általam. Az ut, melyet én mutatok neked, keskeny, és az ajtó szűk, melyen be kell lépned, de az örök életbe vezet; széles ellenben az ut, mely kárhozatra visz, és sokan járnak azon.“

A feszületek a valódi utmutatók; ezek a jó tanácsadók. Bizonyíthatná ezt sok megtért gonosztevő, kik rablási, gyilkolási, vagy más rossz szándéktól vezéreltetve szent kereszt vagy Mária-képmellett mentek el; s bár máskor észre sem vették, most úgy látszott nekik, mintha megszólítanák s kérdőre vennék őket. S így lón, hogy jó utra tértek vissza. Oh hány életunt, ki öngyilkos akart lenni, másforma önfeláldozásmódot tanult az ilyen néma, s magukat önkéntelenül mintegy föl-toló tanácsadóktól?! Igen, a keresztben függő szelid

Jézus, a hétfájdalmu Szűz, vagy a Madonna drága Magzatával hatalmas, veséig ható beszédökkel sok eltévedt juhát az anyaszentegyháznak ismét utba igazíták, s egy percz alatt a világ legnagyobb mesterségére tanították, hogy tudnillik tagadják meg önmagukat s már ne legyenek ezentul vad szenvedélyeiknek rabjai s eszközei, hanem szabadon járjanak s Istennek szolgáljanak.

Őseink különösen a magasságokban, hegyek- és dombokra szerették a fészületeket fölállítani; nem minden czél s tanulság nélkül. Ez által részint, mint paranesolva van: „Kövessétek a példát, mely nektek megmutattatott a hegyen,“ — az Ur példáját akarták követni, ki szintén súlyos kereszttel vállain ment föl a hegytetőre; részint hogy mintegy képlegesítsék égi Mesterünk mondatát: „És én ha fölmagasztalva, megdicsőítve leendek (a kereszten), mindeneket magamhoz vonzok;“ részint pedig hogy tanusítsák, mikép minden reményök felülről jő, a magasságbeliakban hisznek, nem ragaszkodnak az alantiakhoz; égi Mesterök után vágnak, ki maga az ut, s valódi vezető, mert hűveivel együtt jár az uton, nem hagyja el őket, nem mutatja egyedül csak az utat, hanem segíti is; mert nélküle mitsem tehetünk. Én ezen, a hegytetők iránti előszeretnek egyik főokát abban is lelem, hogy az igazán hívő szív, ha a keresztre a hegyen tekint, újra Krisztus Urunkat látja mintegy szívében átváltozva, dicsőségében, mint az apostolok látták a Tábor hegyen. Minél magasabb pedig a hegy, annál magasabban áll a kereszt, s így annál nagyobb, szembetűnőbb a diadal is, melyet az e világon magának kivívott. Ah mily lélekemelő látni a magasságban tündökleni fényes diadaljelét, győztes zászlaját Annak, ki az ördög s hatalma fölött diadalt ül, míg ellenei megsemmisülten fekszenek lábainál! Mily könnyen száll a buzgó szív föl a magasba a kereszt lábaihoz: bizonyosságot adhatnak a buzgó keresztények Badaesony táján, hol, a mint messziről észreveszi a vándor a hegytetőn diszelve üdvös jelt, sovárgó szíve vel vágyik annak árnya alá juthatni, hogy ott édesdeden kipihenhesse magát. — És valóban, ha a hosszú ut alatt zivatar vagy bármilyen más szerenesétlenség ért s kifáradtál, édes örömmel nyughatol a fészület lábánál, mely eszedbe juttatja: hogy égi Megváltód érted a földre jött, miattad sok napi utat tett, szomjat, éhséget, fáradtságot, meleget, hideget, gunyt, üldözést szenvedett; végre boldogságod megalapításaért a kereszt utját is megtevé, s kínok közt adta ki lelkét, csak hogy te egykor üdvözülj. Valljon e gondolatra nem enyhül-e fájdalmad? nem edződik-e akarated, hogy nyomoruságot békével türd? Nem hangzanak-e a fülmile dalánál édesebben Jézus e szavai: „Jőjjetek hozzám ti mindnyájan, kik szenvedtek s terhelve vagytok, és én megnyihitem fájdalmatokat?“ Oh ember! ha van hit bened, ezen szavak igazságáról tenmagad győződhetel meg tetteleg, midőn a fészülethez fordulsz, és ott keresesz szivednek enyhülést. A kereszten függő Istenember kitárt, holt, de mégis életadó karokkal vár, édes örömet ölel és szorit szívéhez, s a kezek- és szívből ömlő vérözön gyógyító irként enyhíti fájdalmadat. Jézus nem utasít vissza, nem taszít el senkit magától, sem nem enged fájdalomdultan tovább menni, ha tiszta szándékkal fordulunk hozzá; nem int hidegen, mint az

utmutató néma karja, hogy még nem érted el czélodat; nem riaszt vissza érzéketlen paranesszava által úgy, hogy borzadsz, midőn a végetlen távolba mutat mintegy azt mondva: „arra menj!“ — és te reményt veszítve majd-majd kidőlsz. Nem, nem! Ő hiv, ő megölel; szíven, szerető szíven, mely szereteted miatt önmagát kimeríté, mely minduntalan gyűjti számodra s nyújtja kincsét, e szíven édes álomba ringatva enged pihenni; és új erőt adva, bátorítva boesát további utadra. Ő ad utravalót is, kegyelmet, de csak annyit, hogy ne feledd őt, s fordulj ismét s mindig hozzá. Végre azzal kecséget, hogy egykor nyomorodnak vége is lesz, vége egy véghetetlen boldogság küszöbén, melynek, ha hűn ragaszkodtál mindig hozzá, részesévé tesz. Vagy jobban mondva: ő az ut és a czél, melyhez törekedned kell; ha hozzá jössz „ő ki nem vet.“ Ő megölel s el sem boesát többé; karjait nem azért nyújtja ki, hogy neked utat mutasson, ki maga az ut; hanem hogy testvéreleg fogadhasson, hogy bírhasson úgy, miszerint ne szakadhass el tőle soha többé.

Ez az igazi utmutató, mely maga az ut, maga a czél! Csak akard, csak ne ellenezd: magához, czélodhoz vonz. Ilyen utmutatókat állítottak s állítanak föl napjainkban is a hittérítők azon országokban, hol a világosság napja először kezd derengeni. Hazánkban is az evangelium buzgó hirdetőinek ez volt első teendőjük: „Mi pedig Krisztust a fölfeszítettet predikáljuk,“ hogy a hűveknek legyen hol megpihenni földi vándorlásukban; a hitetleneknek pedig hová összeseregleni, ha az igaz utat akarják megtalálni.

Fájdalom! az ily üdvös utmutatók, a fészületek sok helyen hiányzanak még; itt láthatni egyet dülő félben, ott a Megváltó képétől megfosztottan, a harmadik helyen nyomára alig találhatni már. A mit őseink buzgóságukban fölállítottak, azt hithideg maradjuk nem igyekszik föntartani.* De a mely kereszték épen fönmaradtak, azok is elhagyottan állanak; sok átmenő rájok sem néz, annál kevésbbé gerjeszt magában buzgó fohászt, de még kalapot sem emel; mély jelentőségöket talán az ezredik sem képes megfontolni; az pedig csak ritkaság ám, hogy valaki előttök letérdelne imádkozni; virágkoszorúkkal is csak néhol láthatni azokat földiszítve. Messze mehet az ember, míg oly buzgó keresztényekre talál, kik annyi ajtatossággal járulnának a sz. kereszt-hez, mint a „Kath. Néplap“ szép czimképén láthatni. Bárcsak mindenki nézné meg jól, és követné az intést!

Ugy van. Sokan az égi utmutatókkal keveset gondolnak, de annál inkább gondolnak a földiekkal. Ma már sokan csak a földet tekintik hazájoknak; azért is ezt, mintha maradandó lakásuk lenne, a lehető legszebbé, legkellemesebbé és legkényelmesebbé igyeksenek átvarázsolni; az égre föltekinteni, oda törekedni, az oda vezető utat tanulni ismerni, — mindez eszükbe sem jut, sőt halálos ellenségként támadnak az ellen, ki, vagy mi arra csak emlékeztetni is merné őket. Pedig csak az a valódi ut, csak azt nehéz fölhalálni; sokan tévesztették

* E tekintetben panaszt egész általánosságban emelnünk nem lehet, midőn valaminet egyes jötevők, úgy egész községek is, miként a kath. hitéletre vonatkozó tudósításaink sürűn bizonyítják, a kereszték fölállítása- s föntartásában naponkiut örvendeztetőbb buzgóságot fejtenek ki.

már azt el. — És épen azért állított föl az Isten könyö-
rületességében s végzetlen irtalmából utmutatókat,
hogy az emberek biztosan haladjanak végeztéljok felé.
Egyet ezek közül már ismerünk. Ez ama diadalmas ut,
mely a Golgothára vezet, hol Urunk halálában legyőzte
a halált, és mi a halálban új örök életet nyerünk, —
ez a **feszület** hegyen-völgyen fölállítva.

(Folytatása következik.)

Harmathy.

Mise-ének.*)

Mise kezdetére.

Leborúlok oltárodnál,
Nézd Uram! egész a földig,
Térdeim a porba hullnak,
Szemem égő könyben fürdik;
S hálaül e csekélységet,
Két galambot hoztam néked:
Egyik szívem, másik lelke.

Tudom én, hogy szent ez a hely,
A hová most sírva léptem;
Mert itt lángolsz az oltáron,
Mint Hóreb zöld tetejében.
Sarumát hát le is öltöm,
S úgy imádlak e szent földön, —
Bűneimből kivetközve.

Evangéliomra.

Majd felállok egyenesen,
Mint a ezédrusfa, a porbul,
Két szememnek, itten újra,
Egy-egy nehéz könye csordul;
Mindenkép azt bizonyítom:
Hogy szent az Evangéliom, —
A világnak imádsága.

S hogy ne volna szent az a könyv,
Melynek minden betűjére
Fényes, piros pecsét gyanánt
Cseppegett az Isten vére,
S bekötötte, és befogta
Aranyos kéz arany-tokba —
Szép, tündöklő sugarakból?!

Felajánlásra.

Kenyeret s bort mutatunk fel
Neked, Isten! áldozatra;
De ne tedd azt sokaságos
Bűneinkkel együtt latra!

*) Szívvel üdvözljük a „Szent Lant” és „Orgona-virágok” kitűnő
jelességű szerzőjét, ki vallásos buzgóságánál fogva az Isten dicsőségére s
a hívők lelki épülésére oly mise-énekekkel kész gazdagítani egyházi hy-
mnológiánkat, melyek nemcsak a megválasztott rhythmus és rim, hanem
egyszersmind a magasabb lyrai hang, a melegebb érzelem, a tiszta logikai
gondolatmenet, a szent írásból vett magasztos képek, a nemes ízlés, s az egyes
miserészek találó jellemzése által forró áhítatra ragadják a lelket, s szent
érzelmeik ömledezésére indítják a szívet. Miért is igen kedvesen vennők, ha
az itt közölt nagybecsű mise-énekek szakavatottaink dallamot készíteni,
s azt jövő novemberhő végéig hozzánk beküldeni kegyeskednének. E ha-
zafüti bizalom sugalta fölhívásunk sikerülése esetében azon dallamot, mely
a fölkérendő műérték ítéllete folytán legjobbnak fogna találatni, nyomatá-
sban t. olvasó közönségünk számára lapunkhoz mellékelni egész kész-
séggel ajánlkozunk.

Szerk.

Ha Káinok voltunk is mi,
A kikben nem lehet bízni, —
Most Ábelként jöttünk hozzád.

Vagy mondjad, hogy Ábrahámnak
Éles kardját emeljük fel,
S azt áldozzuk neked, Isten!
Mi összeforrt életünkkel:
Szíveinkből eresztünk vért;
Hadd folyják el — sok vétünkért!
Csak bocsáss meg, csak bocsáss meg!

Urfelmutatásra.

Istent mutat emberi kéz
A kenyér és bor színében,
Test és vér lett mind a kettő
Csudálatos csudaképen;
Mi nem állunk fűgefára,
Mint Zachaeus egykor álla:
Mégis látunk téged — Isten!

Igy emeltek a keresztre,
Mint mutatja a te szolgád,
Mikor édes ajakadhoz
A keserű epét tölték;
De mi vérző fájdalommal
Kiáltjuk a századossal:
Ez valóban igaz Isten!

Áldozásra.

Szállj be lelkünk hajlékába,
Szállj be szívünk rejtekébe;
Ne nézd azt, hogy bűnben fetreng
Istenséged mása, képe!
Megőrül a bűnös lélek
Ily fölséges, nagy vendégnek,
S lábadat szent esókkal mossa.

Hanem aztán, édes Jézus,
Mindörökké légy vendégünk!
Kebleink vérmezejéről
Harmatos jó-füvet tépünk,
S alád hintjük, ugy dajkálunk,
Virágból lesz bölcsőd nálunk, —
Csak maradj itt! Csak ne hagyj el!

Mise végére.

Átérettük e misében,
Jézus! minden szenvedésed;
Lelki szemmel láttuk a kint,
Melyet a bűn rád tetézett;
Hallottuk a vér esorgását,
Szűz Anyádnak zokogását —
Hét utolsó szavaiddal.

Láttuk azt is, hogy a szent fő
Vállaidra úgy lecsunge...
Mindent láttunk és hallottunk,
Hogy bevessük a szívünkbe,
S haza menjünk, otthon sirjunk.
Míg egy könyvet ejtni bírunk, —
Hogy ellened vétközhetünk!...

Pájer Antal.

43*

Orratlan Andris.

— Beszély. Folytatás. —

II.

Budapest Magyarország fővárosa, hol a nép mint tenger hullámzik, s a nagy házak, mint eme néptenger kősziklái gögösen emelkednek ki, alattok a ragyogó kirakatok kápráztatják a szemek fényét. Itt brilliánt, arany, ezüst ékszerek; amott bársony és selyem divat-kelmék; majd a fűszerészek, cukrászok naranes- és mandula-halmaza, a chinai porcellánok, a gyönyörű képek, zajos kávéházak, az utcákon gyalogló, vagy robogó hintókon haladó uracsok és delnők kötik le figyelmét a fel s alá járóknak; hol minden, de minden van, mit csak az emberi élvezet és kényelem kitálálhat, — kivéve egy szép, országvároshoz illő, országos fényű templomot. Készül ugyan évek óta egy; de míg mellette annyi söresarnokok, szállodák s annyi vígalmi helyek épülnek, az Isten háza csak lassacskán emelkedik kellő részvét hiánya miatt.

Kapor Andris, ki az igénytelen kis faluból, hol eddig életét töltötte, Pestre jött, hogy előlegesen szállást béreljen ki maga és neje számára, tündérvilágban képzelé magát. Egyik utcából a másikba bolyongott, a nélkül, hogy e roppant tömkelegben tudna magát tájékozni. Csak itt-ott állapodott meg a szögleteknél megbámulva a lepedő-nagyságu falragaszokat, melyek tánczvígalmakat, hangversenyeket, lovardai és színházi előadásokat, állatseregletet, panorámát, műkiállítás, a herculeserejű Toldy harczeit s ezer meg ezer látni, hallani és élvezni valót hirdettek. Andris tovább sétálva, megnézte a nemzeti muzeumot, megbámulta az öreg Gellért-hegyet, a magyar kereszténység vértanújának emez örök monumentumát, majd sz. Gellért árnyában os Budavárát, hol egykor Nagy-Lajos és Mátyás oszták parancsait a világ négy része felé. Látta a lánczhidat, a világ eme nyolczadik esodáját, mely mint egy kétféjű sárkány emeli föl fejét az ég felé, míg lábai, mint egy gögös zsarnok a leigázott Duna keblébe mélyednek. Gözhajót nagy sajnálkozására nem láthatott; mert épen csikorgó tél levén, a Dunát oly tömött jégpánczél fedé, mint Mátyásnak királylyá választatásakor, mikor negyvenezer vitéz sétált rajta keresztül, hogy Hunyad dicső fiát trónra emelje.

Ez alatt a nap leszállt. Az est sötét fátyola ereszkedett le a testvérvárosra; egyszerre a légszesz-lámpák, mint egy varázs-intésre kigyuladtak, s az utcák oly fényárban usztak, mintha csak versenyezni akarnának az ég esillag-táborával.

Kapor Andris tulipántos szürébe burkolózva esodálta a téliesen bájos tájképet, melyet Isten oly széppé alkotott s az emberi hatalom úgy megdicsőített. Hosszas merengései után csak későn vette észre, hogy fázni és dideregni kezd, hogy még ma egész nap meleg szobában nem volt, s még szállásról nem is rendelkezett. Ej, gondolá magában, farsang van; az a sok lepedő az utca-szegleteken annyi sok szép mulatságot hirdet; menjünk oda, kétezer pengő van zsebemben, abból telik. Ma megnézem a maskarákat; hátha még ott talállok valami kedvesemre, vagy szert tehetek va-

lami uj ismeretségre. Hah! feleségem, a kis sárkány otthon van, siessünk mulatni, míg lehet! Erre Andris a jövők-menőktől megkérdeztén, merre van a nemzeti színház, oda érkezett s jegyet váltva belépett az álarczos bálba.

Andris majd megtébolyodott, midőn e csodálatos tarka tömegben találta magát. Ezer meg ezer új tündéri alak hemzsegett körül: itt egy büszke spanyol grand; amott egy szerecsen fejedelem; tul egy csikos esörtetett végig karikás ostorával; majd egy hölgy lebbent el, gyönyörű madár szárnyai úgy repkedtek, mintha csakugyan vállaiból nőttek volna ki. Voltak egyszemű cyclopsok, Lucifer az ő rémletes ördögi képével, fején kígyóból szőtt koronával, kezében tüzes szikrát szóró pálezzával, lábainál háromfejű cerberusok esaholtak. Ott volt Minerva egy óriási bagolylyal fején; a harlekinok ezer tarka kártyadarabokból összerakott öltönyeikben víg kacaj közt futkostak végig a tánczteremben; fekete, fehér, rózsas- és szivárványszínekbe burkolt dominósok egész serege hullámozott.

Andris csak nézett és nézett. Körüle forgott a tarka sereg, fülébe zugott a zene; csak az boszantá, hogy senkit nem ismer, senki nem néz rá. Kit kérdeztén, az nevetve futott el mellőle. Oly árvának, oly elhagyottnak érzé magát az idegen világban, hogy visszavágyott e tündéries körből kis kunyhójába, Erzsikéje mellé.

Már egy pár órát időzött ott. Szemei már kifáradtak a nézésben, midőn egy szép fehérkeztyüs kéz vállaira nehezedett.

— Andris, jó estét! — mondá egy esengő hang. — Ön letette már álarczát? Talán melege volt. Nem esoda; hisz az álarcznál még melegebb maskara az a tulipántos szür.

Kapor uram meglepetve fordult vissza. Előtte három karcu nő állott gyönyörű sárga atlasz dominókban, melyeket eleven kamelia-s rózsafüzérek ékítettek, míg fejkön szép fürtjeik között egy-egy strucz-toll hullámozott, mint ingadozó korona; kezökben chinai legyezők, karjaikon arany-gyöngyös karpereczek; arcukat kis viasz-álarcz fedé; csak hogy orra egyik álarczosnak sem vala.

— Ti oly bájosok vagytok szép ismeretlenek; csak egy hiányzik szépségeitekből: szép arczotok. Oh mutasd meg arczodat te, ki egyedül ismersz engem e roppant teremben!

— Akarod? — mondá reszketeg hangon az előbbi — ugy-e nem tetszik orratlan álarczom? Oh bár neked sem lett volna; mert akkor mint orratlan szörnyeteg nem lett volna módod elrabolni boldogságomat.

— Ki vagy hát? — kérdé megdöbbenve Andris. A sárga-dominós nő egy pillanatra félrecsuszattatta álczóját.

Andris meglepetve kiálta fel: Julis ifjasszony!

— Psz! Zsuli kisasszony — mondá a nő. — Igen én vagyok a falusi kovácsné, kit ön jó férjemtől elidegenített.

— Én pedig a kis Nina, — mondá a másik.

— S én — mondá a harmadik, — én önnek elhagyott s megesalatott menyasszonya vagyok.

Andris meglepetve bámult három orratlan ismerősére.

— Nemde bámulsz Andris, — mondá Nina, hogy ily pompás jelmez mellett ily éktelen álarczot viselünk? Egykor orrunknál fogva hurezoltál bennünket, játékot üztél gyöngye szívünkkel, szerencsétlenekké tevél s megvetés tárgyaivá Isten és emberek előtt. Ezért járunk mi minden álarczos bálba orr nélkül, hogy e jel emlékeztessen bennünket a boszura.

— Boszura! boszura! — sípege a két nő.

Andris mosolyogva felelt: Ily szép kezezből a boszu is édes lehet.

— Igen, a mi keserveinknek ön iszsza meg a levét — mondá hevesen Julis asszony. — Legelső boszunk az lesz, hogy ön valódi franczia pezsgőt fog inni három kiengesztelhetlen ellenségének egészségeért.

— Ezer örömmel, s ti viszont az én szép kis feleségemért.

Andris a három sárga-dominós nővel az étterembe ment, s ott egy asztalnál helyet foglaltak.

Rántott esibét, fázánt, osztrigát, fagyaltot, ananászt, epret, dinnyét, ménésit, pezsgőt stb. rendeltek.

A lángerejű pezsgő, az izes étkek s a kellemes nők társasága csakhamar felderíték Andrist. Szája megnyílt s elkezdett beszélni az ő terveiről, kilátásairól, reményeiről. Dus kárpoztást ígért kiszenvedett fájdalomukért.

A három nő keserűen nevetett a csábító, hitegető szavain.

— Minő szerenese, hogy veletek találkoztam! Reméllem, szabad lesz meglátogatni titeket.

— Igen szívesen látunk! — felelt gunyosan Nina — mi a Dorottya-utczában pompás szállást tartunk a második emeletben. Épen három butorozott szoba kiadandó. Andris, ha te oda költöznél, szomszédok lennénk; salonunkban a főváros leggazdagabb urai és urnői forognak, s ott módod lenne ismeretségeket kötni, remek kézműveidet kitüntetni, kik széthordanák híredet az egész országban. Műveid a párisi és londoni műkiállításokban tündökölnének s százezreket kamatoznának; neved köztiszteletű lenne a hon minden iparos polgára előtt.

Andris csak úgy hizott, mikor e nagy szavakat hallotta.

A három nő pedig oly gunyosan nevetett, úgy örült, hogy egyszer ők is rászedhetik a gonosz szívcsalót.

Az éj már vége felé közelgett, az álarczosok széledezni kezdtek. Andris kifizette a számlát, mintegy 70 pforintot s bérkocsin haza kísérte a hölgyeket. Másnap elfoglalá a szépen butorozott szobákat; új világot, új életpályát kezdett, egészen megfélelkezve honn rávárakozó nejről.

A három nő levétette róla a szürt, a magyar dolmányt, és divatos fekete frakkba, mellénybe, magas tetejű kalapba öltözteték. Délelőtt elmentek a legfényesebb kávéházba reggelizni; aztán végig-hosszig sétáltak a Dorottya- és váczai-utczákon, hogy látassák és ragyogtassák divatos bársonyprémes ruháikat és szép szabásu arcaikat; délben az „Angol-királynő“-ben vagy „Európá“-ban s „Vadászkürt“-ben ebédelték,

délután a császárfürdőbe, vagy a városliget felé szánkáztak; estére a színházban páholyt béreltek s onnan tánczvigalmakba, thea-estélyekre, s a jó ég tudná, még miféle élvezetek barlangjaiba siettek.

Andris elemében volt. E szakadatlan gyönyörök örök izgatottságban tarták idegeit; de mégis néha aggodva gondolt a roppant költségekre, mert kétezer pengő forintos tárczája naponként fogyott, már alig volt benne egy pár bankóta. Mintegy három hét múlva Julis asszony lépett szobájába két társnőjével.

— Édes Andris! — mondá — ma farsang utolsó napja van; ma este nagyszerű thea-estélyt rendezünk, légy szíves kétszáz pengőt előlegezni.

— Kétszáz pengőt! — hebegé Andris, hisz alig van már tizenöt forintom.

— Hah! tehát már koldus vagy. Nina! Klára! örüljetek, mert a boszu napja fölvirradt. Kapor Andris kipusztítottat mindenéből, meg van fosztva sziv nyugalmától, meg fog utáltatni feleségétől, kinevettetik rokonaitól, nem leend senkie a világon — csak a gyalázat és megvetetés. Kárhozat lesz élete siron innen s azon tul.

S a három nő, kiket egykor játszi jó kedvében angyalainak nevezett, most mint rémes furiák álltak előtte hahotázva bukása fölött.

— Hah! borzasztó, — kiálta föl Andris, homlokára csapva — hát barátságatok színlés? mosolyotok alatt örvényt rejtettek, hogy engem elragadjatok? hát a nagy kilátások, az europai hírnév, a kitüntetés, mind csak egy nagy hazugság vala, hogy ily magas álmak közt annál mélyebbre taszítsatok?

— A minő mértékben bántál velünk, oly mértékben rójuk vissza azt. A te csábításodat mi is csábítással, a te gonosz játékodat mi is gonosszal fizetjük vissza. A minő keserű volt nekünk a csalódás, oly keserű most neked az. S most elvégeztük számolásunkat, takarodjál, merre szemed világa lát, és kerüld ismételni bűneidet; félj véteni az isteni tiz-paranes ellen, mert a mi emberi boszunk nagy, de az Istené még rettenetesebb leend!

Ezzel a három furia magára hagyá Andrist, ki kinosan sohajta fel: Oh Erzsikém! te megmondád, hogy Pestnek nemesak fény-, de árnyoldalai is vannak. Oh! de már minden késő, én elvesztettelek örökre!

(Vége következik.)

Paulikovics Lajos.

Városi levelek.

V.

Ottan álltam Badacsonynak
Lejtőjén, a szent helyen...
G a r a y J. Balatoni kagylók.

Pécs. Kirándulás Balaton vidékére. — Savanyuvíz. — Füred. — A kies Tihany. — Balaton tája katolikus szempontból. — Keszthely. — A költő hazája. — Badacsonyi kereszt. — Köhalom. — Veszprém. — Zircz. — Munkás asztal. — Qui non seit orare, pergat ad mare. — Bucsuzás. — Városi és fálusi egér.

A magyar tengertől, Balatontól jövök. Mig mások külföldre vándorolnak szabad idejüket élvezni: addig én kedves

hazában időzve, nem bírom elegendőképp bámulni annak ritka szépségét, a Teremtő remek művét. Ilyenkor nem akarva is eszembe jön, hogy:

Ez a világ Isten kertje,
Magyarország a virág benne.

Balaton vidéke hazánk legszebb tája. Ez valódi panoráma. Nem lehet elragadtatás nélkül szemlélni Magyarhon e tempe völgyét. Látni a Balaton sima tükreét, más részről a gyógyfürrást; amott a gazdag szőlőhegyeket, itt a várromokat, melyek történeteket regélnek, elbájoltatik az ember, és nem tud egyebet szólni, mint: Isten áldd meg a magyart! Ha pedig Badaesony és Somlyó éltető eseppeiből iszik, jókedvében ezt kívánja hazájának:

Kétszer kettő négy,
Mindig boldog légy.

Számos vendég örvendeztette meg az élénk Fűredet. A barna zenészek vígan húzták a magyar nótát. Lehetett látni sok czifra vendéget; lehetett látni a hiúságot azokban, kik háromszor is öltözködnek napjában. Lehetett látni a nevelésnek ferde növésseit. Így egyszer egy előkelő családban a kis fiú az elkényeztetett nevelés következtében pajkoskodott, mire anyja megbüntette; de csakhamar büntetés után engedelmet kért fiaeskájától, hogy ne haragudjék. Örömet szóltam volna, de még utóbb azt mondanák: még ide is leezkértetni jöttem. — Lehetett látni, mint édesítik sokan a savanyu forrás pezsgő vizével drága életöket. — De nekem mindezeknél nemesebb élvezetet nyújtott Czuczor, Talabér, Kronperger, Sebők és más számos írók- és tanárokkal találkozhatni. Megnéztem a díszes templomocskát. Oh de magasztos látvány! A főoltár-képet egy kisasszony rajzolta; ábrázolja Jézust a samariai asszonynyal Jákob kutjánál. Lehetne-e alkalmasabb kép ennél? Jézus az asszony lelkét meggyógyította: itt is számos beteg a forrásnál éltető erőt nyer egészségére nézve; de a kép figyelmezteti őket, hogy egyszersmind a lelkiekről is gondoskodjanak, és az itt naponkint tartatni szokott sz. misére megjelenjenek, és kapnak olyan vizet, melytől soha többé nem szomjuhozhatnak. A templom külsején, a homlokzaton nagy betűkkel olvashatók az írásnak e szavai:

Jertek, imádjuk az Istent, s boruljunk le előtte!
Zsoltár. XCIV.

Az egész jó izlést tanusít, és bizonyítja, hogy itt minden azoknak örököse alatt áll, kik először tüzték föl e hon bérceire a szent keresztet. Öröm látni azt is, hogy a forrásnál álló szolgák magyar öltözetben szolgálnak a vendégeknek. A különféle nagyszerű fürdők közül legszebb a balatoni hideg fürdő, melyhez egy hosszú híd vezet. Homlokzatán e vers olvasható:

Lelked szép erejét a sors hullámai edzik:
E tö testednek nyújtja az életerőt.

E versek mindegyikét volt szerencsém tapasztalni ez évben. . . . Fűredről csakhamar a kies Tihany tetőjére igyekszik a vándor, hogy élvezhesse a fölséges kilátást. Itt állva boldogult, s becses emlékü Garay Jánosunk verseire gondoltam, ki e hely emléket oly dícsősen énekelte meg, midőn szíve érzelmeit ekkép tolmácsolá:

Tihanynak béreztetőin a Balaton felett,
Sütéten s magán áll egy régi épület,
Csöndes kolostorával az Urnak temploma,
Falára egy ezredévek van vésvé szent nyoma stb.

Alig ér föl a hegyre a vendég, már is számos gyermek ajánlkozik kalauznak. Mást sem hallani ekkor, mint: számárpatát vegyenek, úri fejkötőt vegyenek, keeskekörömöt vegyenek. Ezután elvezetik az embert azon helyre, honnét a 15 tagu mondatot is visszaadja az echo. Erre a gyermekek elkezdik kiabálni a különféle előlegesen betanult szótágokat ekkép:

Hop — hop — hop!

Jobban felelj echo!

Nem tudsz ma jól felelni?

Nem ám, mert egy kis szél fű.

Tihanytól Fűred savanyuvize messze van-e?

Nem messze van, csak az utja hosszú.

Még mulattatóbb és nevelésesebb, midőn diák szavakat hadarnak össze, melyekre az echo rendszeren megfelel.

Répa, retek, mogoró, ritkán rikkant korán reggel a rigó.
Titire te patule cecini sub tegmine fagi.
Quae maribus solum tribuuntur, mascula sunt.
Inhonorificabilitudinationibus quoque stb.

Sokkal czélszerűbb volna azonban, ha Kisfaludy, Garay e tájra vonatkozó verseit szavalnák el az echónak. — Közel e helyhez vannak a különféle remete-lakok. — Végre az ősegyházhoz és zárdához ér az utas, melyet I. Endre magyar király 1055-ben alapított. Míg most is látható a főoltár alatt álló katakomba, melybe 12 lépcső vezet le mind a két oldalról. Ezen kápolna még egy, azon korból való épület maradványa, melyet Endre király ez előtt 800 évvel alapított. A többi rész a zárdával együtt 1754-ben épült. A különféle szép faragmányok, ruhatar, gyűjtemény érdeklő szemléltetnek. Legérdekesebb mégis a könyvtárban találtató 2 kézirát; mindkettő a 16. századból való. Egyike sz. Benedek, és a szentek életét tartalmazza. Az első sz. beszéd eleje ez: „Vrnak nevebe kezdetik az zent zeretetről: egh zcep és aietatos pdikatio.”

„Ig' ir zent pal apastal korintombelieknek irt elsa levelének tizönharmadik részében: nunc autem manet fides, spes, et charitas, mostan kedék meghmarad hit, remensik, és zeretet; nagyobb kedék ezöknél az zeretet. Az boldog zent pal apastalnak ez mondása mellé: im illetén kérdést tehetne valaki: valion micoda lelki iozagh az, melly az több lelki iozaghnál nömösb és drágalatosb? ezt igen jó megh tudnotok hog encölkög'etek ez nömös drágalatos kencöth megszerenzötök. Votak azért nekiek, kik azt mondták: hog az több lelki iozaghok közöt nömösb, és drágalatosb az alazatosagh: mert ö minden lelki ionak göökkere: de ezeknek mondások hamis: mert az alazatosagh eg'öt meghmaradhat az halalos binnel, eröll monda zent lélok isten: az böenek zaia által, uagon, ki magát calardsággal alaza megh. (Eecl 19.) és az ö belső fellesek álnoksággal nekiek tonábbá azt monták: hog' az több iozaghok közöt nömösb az hit; ezök az ö mondásokat bizönutották im ezzel stb.”

Ez a predikáció készítettett apácák számára, kitetszik ezen alkalmaztatásából: „O azért zzyek, keriek titöket tekin-cétök megh állapotokat, és gondoliakat megh életöket; ne bizzatok hozú imadságtokba, sem sok kmir böitölestökbe, sem eiell fölkelestökbe, mert bizön még ezökel nem idvözilhetök, sem tonábbá tisztaság tartástokba, mert ha oll tisztaságot tartanatok mint az zyz maria, ha ty eg'mást zöliötök, eg'mást rá-galmaztatök, eg'mást gyöölöletek, bizön zeretetnél kil vattök; mert zent pal mong'a: az zeretet nem patvarkodik; az zere-tetnél kil kedég senki istennek zynét nem láthattia.”

A Kisfaludy-göz's gyakran hasítja által Balatonnak hullámzó habjait, és a vendégeket Keszthelyre szállítja, leginkább a szép táj miatt. Az egész ember szeretne egy szem lenni, hogy majd Somogy, majd Zala partjait bámulhassa. Zala mégis előnyyel bír. De katolikus szempontból is igen emeli ezen fölséges táj díszét a sok templom, melyek érbe nyuló tornyaikkal mintegy emlékeztetik a vandort: az oda fön valókat keressétek. Jól mondja Chateaubriand, hogy templom és torony nélkül a legszebb táj is vesz szépségéből. A magyar pedig méltán mondhatja: templom és torony nélkül a legszebb vidék is olyan, mint a nadrág sujtás nélkül. — Midőn Keszthelyen kilép az utas, ezer emlék jön eszébe a multakról, midőn oly sok jeles tehetség nyerte itt kiképeztetését, most pedig csak az emlék maradt. Sic transit gloria mundi. — Örömmel néztük Badaesony nagyszerű szöleit, melyek között van az is, melyet egykor Kisfaludy Sándor bírt. — Fön a hegyen tündöklik a kereszt, mely mult évben állítottott föl; de a roppant magasság miatt igen kiesinynek látszik, csak látosövek segítségével vehető ki tisztában. — Csobáncz, Szigliget, Tátika, Sümeg ünne-

pélyes magasztossággal leptek meg, más részről busan elmél-
lázva elmélkedem az itt élt költőnek e verseire:

Néz a magyar, ki Balaton
Szivemelő tájáról
Sümege felé Somlyónak jön,
S a mult idő koráról
Emlékezik, jobbra-balra
Ősinek üres fészkeit
Látván, s mintegy körülöttök
Sejtven azok lelkeit.

Pusztán áll az enyészetnek
Szomorító bus jele:
Hajdan büszke nemeseznek,
Most a baglyok lakhelye:
A vár setét falain most
Magas kőrök lengenek,
S a falaknak mohszakállán
Hangyák, férgek pezsgenek.

Kőhalom az egész, és egyedül kies tájával vidítja föl a
vándort. Innen Veszprémbe is eljutottam, hol a régiségbuvar
élvezettel tekintheti a „Gizella“ kápolnáját; góth izlésű építé-
seit 9-ik századból festmények díszesítik. Igen jeles kép lát-
ható a püspökilak esinos kápolnájában is, mely az „Eccē
homo“t ábrázolja. Oly hív, szenvedésteli arc, hogy méltán el-
lehet mondani: a ki látja, és nem sír, élő hittel az nem bír. A
halhatatlan emlékü B i r ó, veszprémi püspök sirjánál is állot-
tam, és a nagy férfi nagy tettei jöttek emlékezetembe. Átalán
véve ezen űs városról el lehet mondani, hogy az űs vendégsze-
retet most is otthonos náluk. Részemről elmondhatom:

Kedves kör volt a tietek,
Mit soha nem felejtetek.
Isten veletek!

Veszprémbe lenni, és Zirczet nem látni, hiba lenne;
miért is oda is kirándultam, és meg sem bántam. Nagyszerű ko-
lostor apátsággal, vele egy gyönyörű 60 hold területű angolkert
van egybekötve. Minden ritkaságait, gyűjteményeit volt sze-
renesem látni. Igen szép a könyvtár, mely most rendeztetik.
Állványait egy zirczi asztalos készítette; pedig a munka való-
ban bármely műkiállítás is becsületet vallana. Csak vannak
hazánkban is jeles művészek. — A könyvtár boltozatán a kül-
lönféle szakbeli tudományok ezimerei vannak festve, legfelül
pedig a kék égboltozat aranyos csillagokkal. A festmény
értelme ez: a különféle tudományok eszközök, melyek által
mennybe juthatni. Veszprémegyében meglátogattam Lu k á-
e s é k Jánost, a „Hittan“ irótársát. Epen nem rég jelent meg a
második kötet is, mely az elsőnél bővebb, és jelességére nézve
az elsőhöz hasonló. Valóban alig várja már a magyar olvasó
közönség e munka létrejöttét. Csak az kár, hogy a kiadó nyom-
dász annyira késedelmezik a kötetek kiállításával. — Végre a
Balatonon által hazra felé tarték; a háborgó Balaton velünk is
érezte, a ki nem tud imádkozni, menjen a tengerre. E ked-
ves vidéktől rövid bucsuzásom e szavakban állott:

Sok halu Balaton
Jó born Badacson,
Isten hozzád Csobáncz!
Engem többé nem látsz.

Visszajövén megyémben az utamban eső falusi levelezőt
látogattam meg, ki igénytelen falujában, Kis-Székelyen,
nagy munkásságot fejt ki; ismét néhány kötetre menő munká-
ját készül kiadni. G a r a y Alajossal ezen találkozásom élve-
zetteljes volt.

Mendlik Ágoston.

Katholikus hitélet.

Petend (Zalamegye), sept. 31. A mily fájdalmasan esik
hideg és önző korunkban egy jámbor léleknek, midőn avatat-
lan kezek által a hit legszentebb intézményeit érintetni, —
mosdatlan ajkak által minden isteni származását könnyelmű-
leg és fitymálva gyaláztatni látja és hallja: szintoly édesen esik
más részről a hívek behitének oly élő műveit szemlélnie, me-
lyek nem pillanatig tartó, hanem folyvást uralgó szentebb
meggyőződés kifolyásai, s egyszersmind tanubizonyosságai egy-
részt a lelkipásztorok által hintegtetett mag bő gyümölcsözésé-
nek, másrészt pedig a hívek jámborságának és jó szívének,
mely hálásan fogadja, s érettségre hozza a belé vetett isteni
magot. Ez édes meggyőződés ringatá az én lelkemmel együtt
más számtalanokét is, kik tanui valának a f. hó 20-án Ha-
l i m b á n tartott egyházi ünnepélynek. Gyönyörű esendes idő
volt; ápoló meleg sugaraival a nap mintegy az ég áldását
rezgő vissza a földön tartott ötszörös áldásra. Ötszörösre mon-
dom: mert Halimbán egy kápolna, 3 kereszt s egy új temető
felett mondatott el az anyaszentegyház áldása. A szent mise
végzetével ugyanis a honszerte ismert f. S z a b ó Imre, iszkázi
pleb. és deveseri esperes ur vezetése mellett a számos vilá-
giakból, kik közt még a plebaniában lakó protestánsok is részt
vettek, és 14, még a szomszéd füredi kerületből is jelenvolt
egyháziak- s roppant néptömegeből álló körmenet, a harangok
ünnepélyes zugása mellett, komoly, ajtatos diszrendben meg-
indult, először a délnek fekvő, a nép szeretett kegyenceze, az
alázatos és lemondó királyfinak, sz. Vendének tisztelőtéré
emelt esinos, virágokkal átözönlött kápolnája felé. Innét a
szokásos szertartás végzetével a falu keleti, majd ismét a nyu-
goti, legutoljára az éjszaki részen újból felállított kereszték
felé mentünk; hol az utóbbinak szentelésén kívül az új temető
is megtartatott, még pedig a tengernép s a különféle kanyaru-
latok daczára a legpéldásabb rendben, mit mindenesetre mind
a halimbai hívek, mind szeretett lelkipásztorok nt. H u p p á n
György iránt méltányló elismeréssel hozunk föl. A legutolsó
helyen, az új temető közepén, a szép kökereszt mellett virág-
koszorúkkal átövezett szónokszék állott. A fakereszt tetjén
és szárnyain égő, s a megfeszített Jézus érdemei által a mi
föltámadásunkat, s Mózes törvénye világításának megszüntését
ábrázoló három viaszgyertya még égett, midőn egyszerre a
„Napja Isten haragjának“ megzendült. Szent borzalom futotta
át tagjainkat; úgy éreztük magunkat, mintha az utolsó itélet
hymnusát hallanók. Majd ismét esend lön, melyet szépen
csengő „Diesértessék a Jézus Krisztus!“ szakított meg; üdvözölő
szavai voltak ezek a szónokszékre lépett S z a b ó Imrénének;
mire az egész hallgató tömeg felelé: Mindörökké. Amen. Az
áhitat szent figyelmével lesé mindenki az ész- és szívhez egy-
iránt intézett szavakat, melyek az érzelmeiket háborgó tenger-
ként fölforgatván, midőn végre azokat a keserűség és bánat
kínáival kifáraszták, s nemesebb elhatározásra ragadták, tehát
a czél elérve volt: a remény sugarát kezdik ragyogtatni; s a
felzudult érzelmek tengerén esend levén, a hányatott s magá-
val küzködő lélek visszanyervén tájékozását, s elveszítvén az
elvonult viharral félelmét, önfeláldozólag kezd a fogadott élet-
jobbulás munkájához, melyhez érezhető hatással veszi észre köz-
remunkálását az ég kegyelmének. Így beszélt S z a b ó Imre. Elő-
adá a szent kereszt- és temetőről mondott beszédében: valamint
az ázsiai kereszt-üldözéskor az egy nagy házba zárt kereszté-
nyek két kapun kénytelenítették kimenni, melyek egyike előtt
egy kereszt levén lefektetve, kik azon keresztül mentek, tehát
azt lábukkal tiporták, megkegyelmeztettek. ellenben kik a má-
sikon mentek ki, halállal sujtattak: szintegy a keresztény em-
ber előtt is két ut áll, midőn e világ kapuján kilép, egyik az
életre, másik a halálra vezetvén őt. Az élet: Krisztus szent
keresztje; a halál: a bűn, a test szerinti élet, melynek élvezéért
lábbal tiporták az első, csak hogy nyomoru éltöket néhány
nappal továbbra nyujthassák — a második. Es ép e végett a
vallásos keresztény úgy tekinti a temetőt is, mint a leendő
feltámadás mezejét, honnét a nemtelen s halandó test dicsően,
s a halhatatlanság öröksugaraival koszoruzottan lép ki; hol
az élet fáradalmait, bajait kipihen; hol sem az alattomos el-
lenségek gaz agyara, sem a titkos árulók nemtelen, bőszy igye-

kezetei többé nem sebezhetőek, mert mind ezek, és különösen a végképeni megsemmisülés ellen az Ur Jézus védi őket: míg ellenkezőleg a vallástalan irtózva néz a temető elé; mert benne nem a föltámadás, hanem az enyészet, romlás, a megsemmisülés mezejét tekintti, irtózva és fölháborodva gondol rá, mint mely egyedül képes élveit megsemmisíteni, reá s minden imádott földi emlékeire az örök feledés fátyolát vetni... stb. A szent beszéd végeztével szívben, lélekben meghatva, de egyszersmind hitünkben megerősödvé, a templomba vonultunk vissza, fehérbe öltözött s koszoruzott szűzek között lépdelvén a papság, s a néppel együtt a magasztos háladalzt zengedezvén s forrón kérvén az Istent: miszerint kedves nyáját, a halimbai híveket szeretetében továbbra is tartsa meg, s a falujok határán felállított négy kereszte az Ur Jézusnak védelmezze őket minden, a világ akármely tájáról jöhető lelki üdvablók ellen!

L u k á e s é k J á n o s.

Üdvard. sept. 20. 1858. T. szerkesztő ur! Laicus ember vagyok, ennél fogva nem érzem magamat eléggé hivatottnak a vallási érzelmek magas eszméinek fejtegetésére; csak röviden akarok bees lapjában olyasmit érinteni, mi szívemet különösen megragadá. Bucsujárásról jövök. Ft. M a j t h é n y i Adolf, alesperes s udvardi plebános ur, engedve hívei abbéli kérelmének, hogy szent kereszt felmagasztaltatása napját szent helyen tölthessék, elvezete bennünket Selmecze. Az egész hosszú ut szokásos ima, és kedvesen zengő énekek közt folyt le; mert megjegyzendő, hogy lelkes vezérünk példájára az egész zarándoklás gyalog történt. Első éji állomásunk volt Léva, hová csak későn esti 1/29-kor érkezvén, a nagy harang zúgása templomba kísérel bennünket, hol a helybeli hívekkel, kik ajtatosságunkhoz esatlakoztak, zengedeztük a „Szent vagy Uram“ oltári éneket, s vettük az Oltári-szentséggel áldást. Más nap, Mária névnapján szent mise-hallgatás után szintén a harangok kísérték ki bennünket a városból. Következő éji állomásul Windschachtot tűztük ki magunknak. 3/4 óra járásnyira voltunk Windschachtól, midőn a nap alkonya után az esthajnalpir sem világitván többé, s egyedül az országút fehérsége mellett haladván, két zászlót pillantánk meg; ezen zászló a windschachti kath. egyház zászlói voltak, melyek két minister-gyermek által előnkbe hozatva, tudatták, hogy már nem messze vagyunk kijelölt éjjeli szállásunkhoz. A város közelében a windschachti t. káplán urak, kik jelenleg a még állomását el nem foglalt plebános urat is helyettesítik, a nép sokaságától környezve, legnagyobb pompával s az örömeztet lángoló jelével fogadtak bennünket. Kevés ház volt, melynek ablakai nem lettek volna kivilágítva, s lakói lámpákkal előnkbe nem siettek volna; öregek, ifjak tödultak felénk, csatlakoztak zászlóink alá, s velünk együtt zengedezték a szűz Mária angyali üdvözlét. A harangok örömjai közt templomba menénk, hol az orgona édesen ömlengő hangja által is fokozott magasztos érzelmek közt végeztük esteli ajtatosságunkat, s az Oltári-szentséggel megáldatánk. Oly lelkesülést, oly vallási buzgóságot, a milyent tanusított Windschacht lakosága, bizony mondom, ritkán tapasztaltam. Következő reggel a vérelnküli áldozat bemutatása után a t. káplán urak kíséretében mentünk Selmecze. Epen 1/210-re volt, midőn ő nagysága a prépost ur a templom küszöbén fogadott s megszentelt bennünket. Első teendőnk vala büneinktől megtisztulni, hogy teher nélkül mehessünk a magas kalvária-hegyre. Délután 3 órakor felmentünk Golgotha hegyére; láttuk azon tövises koronát, melyet az érettünk szenvedő Üdvözítő oly békével viselt. Este lőn, mikorra elvégeztük ajtatosságunkat. Sz. kereszt felmagasztaltatása napján ő nagysága a prépost ur osztotta ki a 6 órai mise után a mennyei elédelt számunkra, melynek vételével ismét siettünk a kalvária hegyére, hol ft. esperes urunk a siránkozó sz. asszonyok és felészített Krisztus képe alatt lelkes beszédet, üdvös tanítást intézett hozzánk. A hívek könyekre fakadtak, midőn Krisztus szenvedése- s békétesésének példájára utalt bennünket. Predikatio után ugyanott mutatta be a makula nélküli áldozatot a mennyei Atyának az Oltári-szentség kitételével. Így ellátva lelki eledellel tértünk vissza Windschachtra; a két t. káplán ur közel Selmeczhez előnkbe jött zászlókkal s bennünket a városon kívül kikísértettek; a hol is a szenteltvízzel áldást után bucsut véve, tőlünk elváltak. Isten áldja meg őket fárad-

ságukért, s azon kedves fogadtatásért, melynek ők tényezői voltak. Boldogok lesznek azon hívek, kiket egykor az Isten gondviselése lelkipásztorságukra bizand. Ezen nap Péltre értünk éjjeli szállásra, hol a ft. plebános ur szives fogadtatásában részesülve, más nap délután 3 órakor haza érkezünk. Boldogok vagytok ti udvardiak, kiket az isteni gondviselés oly lelki atya gondoskodására bizott, ki testi-lelki fáradság-, nélkülözésekkel mitsem gondolva bokros teendői között is időt talált, hogy megmutathassa, miszerint a hívek javáért lángoló, Isten szíve szerinti lelkipásztornak semmi sem hosszú, semmi sem fáradságos, semmi sem nehéz, mitől bármily csekély részben is híveinek lelki üdve föltételeztetik.

P o r u b s z k y K á r o l y,
udvardi tanító.

K ü l ö n f é l é k.

— Az Esztergomban összegyülekezett zsinati atyák e hó 3-án tarták utolsó nyilvános gyűléseket a Basilikában, hol az ünnepélyes sz. mise áldozatot bíbornok herceg-primásunk jelenlétében mélt. M o y s e s István besztercebányai megyés püspök ur mutatta be a Mindenhatóknak. Mise után mélt. S i m o r János győri püspök ur kenetdus latin beszédet mondott a jelenlevő papsághoz. E beszéd végeztével a promotor — mélt. V i b e r József haliai felszentelt püspök ur — ő eminentiáját fölkérte, hogy a legközelebbi gyűlések határozatai olvastatnának föl. Mire az egyes határozatok a kijelölt titoknokok által kihirdetettek, számszerint 22 határozat, u. m:

1. Vasárnapok és ünnepek megszenteléséről. 2. Az isteni tisztelet küldiszének emeléséről. 3. A boldogságos Szűz tiszteletének táplálásáról és öregbítéséről. 4. A házi magán-istentiszteletéről. 5. A pápáról. 6. Az érsekről. 7. A lelkészekről. 8. Az alesperesekről. 9. Szerzetesekről. 10. Tartományi és megyei zsinatokról. 11. Canonszerű engedelmességről és tiszteletadásról. 12. A jámborságot előmozdító eszközökről a clerusban. 13. A tudományt előmozdító eszközökről a clerus számára. 14. A clerus végrendeleteiről. 15. Gyermekeknöveldekről. 16. A nép erkölcsi magaviseletéről. 17. A keresztényies élet föntartásának eszközeiről a családokban. 18. Népszertü missiókról, Szent-István-Társulatról, Legényegyletekről. 19. Plebániái iskolákról. 20. Eretnekek-, szakadár- és hitetlenekkel való közlekedésről. 21. Bőjtről és étel-italtaláni tartózkodásról. 22. Temetőkről és egyházas temetkezésről.

Minden egyes határozat kihirdetése után megkérdező ő eminentiája a főpapokat ilyformán: Tetszik-e nektek fötisztelendő atyák a felolvasott határozat? Mire azok fenhangon igenlőleg felelének. A határozatok felolvasása után megtörténtek az aláírások; mi közben a növendékpapság énekkara többször ismételve, meghatón énekelte az: „Alleluja! Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis“ antiphonát. Azután még két decretum nyilvánított: „Omnibus et singulis“ etc. és a zsinat bevégeztéről: „Nos Joannes“ stb. Erre imák mondtak; nevezetesen: háladó ima a zsinat szerenésés végbemenetel leért, ő szentsége IX. Pius pápáért, a királyért, ő eminentiája a bíbornok érsekért, mint a zsinat összehívója s böles rendezőjeért; a jelenlevő püspökökért, hogy egyházaikhoz szerenésesen térjenek vissza; a jelenlevő apátok-, prépostok-, kanonokok-, képviselők-, szerzetesek- s hittudorokért; Esztergom városáért; az esztergomi érseki tartomány összes híveiért; utoljára a hon védszentei segítségül hívása mellett az örök boldogság elnyeréseért, mire a jelenlevők ismételt Amen-nel felelének. Végre elkezdé ő eminentiája a „Te Deum“ot, melynek végeztével megáldva a jelenlevőket, az ünnepély a főpapok viszonlagos ölelkezése után befejeztetett.

A jelenlevő zsinati atyák ő cs. k. apostoli Fölsége név-ünnepét még körünkben tölték. Bemutatván a hon atyjáérti ünnepélyes sz. mise-áldozat az egész papság és a hívek szép számmal jelenlétében, a Basilikának legújabban elkészült délkeleti tornyára feltéttetett a kereszt; mely alkalommal oly édesen zengett a „Vexilla regis prodeunt,“ hogy az emelkedő kereszttel szinte vágyódott keblünk föl a boldog égi hazába!

Valószínű, hogy a zsinati atyák még ma vagy holnap visszasietnek rég nem látott övéikhez. K. Zs.

— Meltóságos s. ft. Ha a s Mibály bölesészettudor a Romában folyó évi september hó 27-én tartott consistoriumban szathmári püspöknek kineveztetett.

— Huirai L u k á e s i Sándor ur a „Kerti gazdaság” fáradhatlan buzgalma szerkesztő tulajdonosa azon anyagi vesztéségen, melyet hazánk a gyümölcsfák tenyésztése ügyének ezélszerűtlen kezelése miatt szenved, segitendő, Hardy világhírű gyümölcsésznek „Gyümölcsfa-nyesés” című jeles munkáját hazai viszonyainkhoz alkalmazva magyarra lefordította, hogy ekként hazánfiainak módot szolgáltatson e fontos iparág fejlesztése- s tökéletesbitésére. E mű első füzeté már f. év május havában megjelent, 2-ik füzeté még ez évben sajtó alól kikerülend. Előfizetési díj: 1 példányra 48 kr., 5 példányra 3 ft p. p. — Továbbá a köz ségi iskola-kertek körül megkívántató utmutatás, mely a nép erkölcsi és anyagi javának előmozdítására szolgálja, hiányozván, érdemes szerkesztő ur e hiányt is megszüntetendő, „Köz ségi iskola-kertek” című munkáját sajtó alá bocsátá már, s az még ez ősz folytán meg fog jelenni. Előfizetési díj: 1 példányra 48 kr., 5 példányra 3 ft pp. — Hogy a minden magán érdektől ment, s egyedül az ügy iránti lelkesedéstől vezérelt szerkesztő ur törekvéseinek kívánt és messzeható sikere lehessen: valamint általában a kerti gazdaság ügyét, ugy a fent nevezett műveket, s magát a „Kerti gazdaság” című hetilapot is (ennek előfizetési díja egész évre 3 ft., félévre 1 ft. 40 kr.; néptanítók számára egész évre 2 ft., félévre 1 ft. p. p.) a nt. lelkészi kar kegyes pártolásába ajánljuk.

— Kérelem a t. ez. lelkészi karhoz. Mult september hó 28-án, ebéd ideje alatt, orozva elvitetett Pesten, a kerepesi uton levő „H a t t y u” szállodából a 18-ik sz. alatti jól bezárt szobából egy, fehér damaszk-szővetű, vörös és zöld selyemmel kivarrott új casula. Szeretettel felkérjük azért a t. ez. lelkészi kar, hogy ha említett minőségű casula valahol netalán gyanus egyéniség által ajánlatnak: azt a helytartóságnál, leendő letartóztatás, és a pest-terézvárosi rendőrhivatalnál jelentés végett — hol a szükséges intézkedések már megtétettek — hírtül adni ne terheltessenek.

— Bécsben tartományi zsinat fog tartatni, mely f. hó 18-kán veendő kezdetét.

— Franciaország. Jóllehet a Jézus és Mária szent szívének Párisban fenálló társulata, mely „Piepus congregatio”-nak is nevezetik, az utóbbi években kellemetlen viszállyal látogatattik, mindazáltal föladatát, mely az evangéliumnak Európán kívüli hirdetésében áll, ugy mint előbb, most is teljesíti; 31 tagja, ugymint: 4 missionarius, 1 kateketa és 26 szerzetbeli nő nem régiben Havreban a tengerentuli külfönte missiókra, melyek e congregatióra bízák, elvitorlázott. Mindezen missiók virágzásban vannak, s csak egy hibázik, a missionariusok nagyobb száma — minthogy százankint lehetne őket használni. Tíz szerzetbeli nő a Sandwich szigetekre megy, hogy ottan az első kolostort növeldevel és szegények iskolájával kapcsolatosan fölállítsák. Nyolcz más, Limába indul, hol a társulatnak virágzó telepe van; 2 Ikába Peruban, és 6 Chili-ben marad, hogy a valparaiso-i és santiago-i szerzetes társnőiket gyámolítsák. A 4 missionarius és a kateketa a déli tenger szigeteire vannak rendelve. Nincs szebb dolog, ugymond az „Univers,” mint emez áldozatkészség, főleg a gyengéd szűzeknél, kiknek nagy része már másodsor hagyja el hazáját, dacozolni a temérdek veszélyek-, fáradalmak- és nélkülözésekkel, melyeknek ki lesznek téve. A tudositások e részben egész Franciaországban elterjedve, mintegy vonzerőül szolgálnak ezen nemes lelkeknek elhatározására. Az ifju szerzetes nők vágnak a tulságos munka és nyomor elviselésére, s örömmel sietnek azok ösvényére, kik őket az örökös száműzésben megelőzték. Valójában a „Piepus-társulat” a forradalmi viharok közepett s mintegy a vérpad tövében keletkezővén, hol vérengző vad emberek a vallást kiirtottak vélték, előnkbe állítja a keresztény lelkesedés hatalmát, melyet alapítói öntöttek abba; s tiszteletre méltó helyet foglal el azon díeső művek közt, melyeket Franciaország hölgyei visznek véghez.

Pályázat. Békés-Csanád vármegyében Püspök-Makón a rom. kath. elemi tanoda nőosztályában megürlt tanszék betöltése végett f. é. oct. 28-ára csőd hirdettek. Ezen állomásért, melyhez 240 pfrt., 2 öl puha tűzi-fa, 1/2 hold zöld-séges- és kenderföld, kényelmes szabad lakás és fűtés van kapesolva, csak pályavégzett, erkölcsi jó magaviseletőről szóló hiteles bizonyítvánnyal ellátott, s a magyar nyelvben tökéletesen jártas nők pályázhatnak, kiknek személyes megjelenése kívántatik, nem vétetvén tekintetbe a pusztá folyamodás.

Kelt Püspök-Makón, sept. 28-án 1858.

Az iskolaigazgatóság.

A Szent-István-Társulat IX-ik nagygyűlése.*)

Folyó évi octoberhó 7-kén tartotta meg a Szent-István-Társulat ez idei, vagyis IX-ik nagygyűlést a központi pap-növeldei könyvtár teremében, hová a t. angol szűzek templomában társulati alelnök ft. Danielik János prépost és egri kanonok ő nagysága által reggeli 8 órakor mondott csendes sz. mise után a társulati tagok nagy számmal összegyűllekeztek, résztvevén egyszersmind e nagygyűlésben dr. Ha a s Mibály szathmári püspök és Répá s s y József jászói prépost ő méltóságai is. A társulati elnök, gróf Károlyi István ő méltóságának betegeskedése miatt sajnosan fogadott távollétében alelnök ur ő nagysága nyitotta meg a gyűlést „Dicsértesség a Jézus Krisztus” üdvözlettel. Erre mindenekelőtt fölolvastatván a es. k. budapesti rendőr-igazgatóságának értesítvénye, melyben a társulatnak tudomására adatik, hogy e gyűlésre biztosulngos Gálly György budai helytartósági tanácsos ur küldeték ki. Danielik János prépost és kanonok ur ő nagysága elnöki előadást tartott, melyben a társulat tíz évi munkásságáról, szellemi s anyagi állásáról közgyűlmel gerjesztő érdekességgel szökött. De nem akarjuk a nagyfontosságú elnöki beszéd hatását kivonatos közlés által esökkenteni; mert mind az ügy, mind a közönség érdemes arra, hogy e tartalmas, s a társulat működését kellő világoosságba helyező beszéd egész terjedelemben köztudomásra jusson, s így szélesebb körben is gyakorolja azon buzdító hatást, melyet a velős szavaktól ihletett jelen voltak öszhangu szives éljenzéssel fejeztek ki.

A köztetszéssel fogadott elnöki előadás után több rendbeli, nevezetesen a társulat részére tett kegyes alapítványoknak, a munkák díjazásának, az elajándékozott könyveknek, az alakítandó társulati könyvtár részére tett könyvadományoknak, és a két utolsó év folyama alatt megholt alapító és rendes tagoknak jegyzékét, ugyszintén a társulat által az esztergomi tartományi zsinathoz benyújtott folyamodvány is fölolvastatván, jelentés tétetett, miszerint a bukovinai magyar ifjak lelkészők nt. Dr u s b a e z k y Bonaventura atya, ki a nagygyűlésen is megjelent, és kántoruk kíséretében megérkeztek; közülök egyet Kolozsvárt a kegyes tetteiről ismeretes Ra f f a y János kegyes-rendi vett gondjai alá, kettőt a társulat saját költségein fog neveltetni, egynek neveltetését gróf Károlyi István elnök ur ő méltósága kegyeskedett magára vállalni, hármat Esztergomban bibornok herczeg-prinás ő eminentiája vett atyai pártfogása alá, egyet S o m o g y i Károly igazgató ur fogadott magához, kettő Egerbe menend. Ez alkalommal Dr. Ha a s Mibály ő méltósága kegyesen megígérni méltóztott, miszerint a szathmári convictusba két bukovinai ifjut fogadand fel.

Szóba hozatván a társulat által kiadandó „Magyar encyclopaedia” ügye, e tekintetben a nagygyűlés örömmel értesült T ö r ö k János ur hivatalos jelentéséből az előmunkálatok, nevezetesen az i n d e x készítése azon haladásáról, mely szerint a szükséges 204 szak-indexből már 150 elkészült 21,802 mutató névvel, s hogy az a n y a - i n d e x A betűjének magyar része Erdélyt kivéve egészen, a többinek pedig

*) Hogy e nagygyűlésről a t. olvasó közönség ideje korán tudositathassék, lapunk mai számának megjelenését két nappal későbbre halasztottuk. Szerk.

3. része már be van iktatva, úgy hogy, mint eleinte kitűzve volt, bizton számolhatni, miszerint f. é. dec. 15-éig az A betűhöz tartozó dolgozatok készen lesznek, s a nyomtatást a jövő januárban meg lehet kezdeni. Ugyanezen kimutatás folytán Török János ur előterjeszté a közgyűlésnek, hogy habár a tudomány irányában az encyclopaedia szerkesztője a szakemberek segédelmével könnyítheti is feladatát, de magának a társulatnak irányában az encyclopaedia szerkesztése és kiadása körüli felügyelést oly egyéniségre kell bízni, ki nemcsak egyházi és polgári képzettsége által a tárgy felett uralkodjék, hanem elég tekintéllyel is bírjon a végre, hogy mindennemű követelésekkel szemközt azt merje tenni, mi leghelyesb; ki a munkatársak s dolgozatok közt összpontosító, irányadó s kiegyenlítő gyanánt szolgáljon; ki végre elhalaszthatatlan percekben magát felhatalmazva érezze a társulat nevében előforduló kérdést s a j a t f e l e l ő s e g e a l a t t e l d ö n t e n i ; — s miután Danielik János kanonok s alelnök ur ő nagysága bíborrok herceg-prímás ő eminentiája által az encyclopaedia egyházi vizsgálatára nézve felhatalmaztatott: Török János ur indítványba hozta, miszerint a társulat az encyclopaedia szerkesztésének s a vállalat végrehajtásának közvetlen és összpontosító főfelügyeletét is alelnök urra ruházná. Ezen indítvány egyhangulag elfogadtatott.

Miután egy részről a társulat belügyeire nézve több határozat hozatott, más részről pedig a titoknokai jelentés, a pénztári és ügynökségi kimutatások tudomásul vétettek: a nagygyűlés az igazgató választmány megújításához fogott, egyhangulag megválasztván a javaslatba hozott egyéneket. Közös örömmel fogadta a nagygyűlés a közszeretettü alelnök ur azon nyilatkozatát, hogy a társulat érdekei iránti tekintetből még ezuttal kész farsztó s gondteljes állását megtartani. E szives készség annál nagyobb méltánnyal fogadtatott, minél inkább meg van a társulatnak minden tagja s az egyetemes közönség győződve arról, hogy valamint a társulat virulását és látható előmenetelét főleg a vezérlés bölcsességének köszönhetni, úgy a közbizalmat, mely a köztiszteletü alelnök ur személyéhez kötve van, alig lehetne még most úgy pótolni, hogy távozta miatt a társulat tetemes rövidséget ne szenvedne.

A Szent-István-Társulat ez idei nagygyűlésén mondott alelnöki beszéd.

Nagytekintetű gyülekezet!

Mult évi közgyűléstünk rendkívüli körülmények közbenjötté folytán már jun. 9-én, tehát oly időben tartatott meg, melyben nem mulván még el az esztendő első fele sem, az illető tisztviselők a társulat azon évi működése- és állásáról számot nem adhattak. E mulasztást helyrehozandók, két egész évre kell figyelmeztetnünk kiterjesztünk; s ha épen ezen oknál fogva, de még azért is, mert a társulat épen ezen évben fejezvé be lételenek második lustrumát, e körülmény egy kis visszapillantásra szolgáltat alkalmat, — ha, mondám, ezen két okból, megszapordván kezeink közt az adatok és számok, elnöki előadásunk ezuttal kevésbé szónoklati, de annál nagyobb mértékben számlási természetű talánna lenni: szabad legyen remélnem, hogy a gyűlés becses figyelméte miatt annál kevésbé vonandja meg tőle, minél inkább be kell látnia, hogy a statistikai adatoknak csakugy megvan a maga fontossága s becsé, mint a meggyőzni, megnyerni, megnyugtanni, szóval hatni törekedő szónok legékesebb okoskodásinak.

A külön szakbeli működések eredményeinek, valamint az erről bizonyosságot tevő adatoknak előterjesztése az illető szakbeli tisztviselők által történik. Ehhez képest az elnökségnek, mint egységi központnak, a számolás dolgában csupán azon, magában igen jelentékeny feladata van: hogy az egésznek átnézetét egybefoglalt resultatumok kiemelése s egymáshoz viszonyítása által megkönnyítse, az egyes adatok megértésére és méltánnyalására a közönséget előkészítse, s az ezek körül netalán fenforgó nehézségek, ellenvetések, vagy neheztelések eloszlata által a kedélyeket megnyugtassa, sőt megnyerje. S e fel-

adat az, melynek én ma, miután a mult évben kizárólag a társulat szükséges voltát, s az ő, e szükségnek megfelelő célirányos munkálkodását igyekeztem bebizonyítani és napfényre hozni. — kiváltképen ohajtának már csak azért is eleget fenni, mert tíz évi munkálkodásunk eredményeinek constatirozása által a közönséget tökéletesen tájékozhatni vélem azon anyagi biztosítékok iránt is, melyek a társulat tartósságának egyik kezességét foglalják magukban.

Mint mondám, társulatunk ez évben fejezi be lételenek 2-ik lustrumát. F. é. augustus havában mult el ugyanis tíz éve annak, hogy a társulat az ugyanezen teremben megtartott első közgyűlésen megalakult. 1848- és 49-ben rendes működésében megakasztva levén, 1850-től, tehát az utóbbi nyolcz év folytán, ide nem értve a bizományba vett, vagy mások költségén az ő czime alatt kiadott műveket, 134 különféle tartalmu munkát, és pedig 1,545,149 példányban *) és 12,637,441 ivszámmal, s ezen felül 1,398,870 darab szent képet becsátott közre. Melyek közöl 89,270 könyvpéldány és 61,300 darab szent kép elajándékozott; 1,308,462 könyvpéldány, és 702,057 darab szent kép pedig részint eladatott, részint illetmény fejében a tagok közt szétosztatott. S így f. é. september 1-én az ügynökségi hivatal raktáraiban még megvolt 147,417 különféle könyvpéldány és 635,513 darab szent kép. E könyvek és képek, egy-kettőt kivéve, mind kelendősséggel bírnak, s így biztos jövedelmi forrást képeznek.

A tagok szaporodása onnan 1850. óta évről évre következőleg haladott előre:

Év	Volt	Tag
1850-ben		1520;
1851-52-ben	"	1862;
1853-ban	"	2156;
1854-ben	"	2683;
1855-ben	"	3090;
1856-ban	"	3615;
1857-58-ban (f. é. sept. 1-ig)		4701.

Az utóbbi két évben belépett tagok összes száma: 49 alapító és 1470 rendes, s így összesen 1519 tagra ment föl; mihez képest a jelenlegi taglétszámnak 5134-nek kellene lennie. A tagok közöl azonban ezen két év folytán (ismét f. é. sept. 1-ig) 116 meghalt, s 317 részint kilépett, **) részint pedig állomását változtatván, azóta nem jelentkezett. Minél fogva a tényleges létszám az említett 4701-re olvad le; mely összegben 192 alapító (kik közöl 33 már meghalt), 77 tiszteletbeli és 4432 rendes tag találhatik.

A társulat javára keletkezésekor s azóta is folyvást tettek alapítványok; ezeket mi könnyebb átnézés végett a következő három osztályba sorozzuk:

a) Alapítványok az alapító tagok részéről, kik közöl többben a 100 frtot nevezetesen meghaladó összegeket alapították. Ezek összeadva tesznek: 24,960 frtot bankjegyekben, s 2500 frtot állam-papirokban, és 200 darab eszásári aranyat.

*) Az 1856-iki elnöki előterjesztés szerint a társulat azon évig 203 különféle munkát és pedig 2,210,176 példányban adott ki a jelenlegi szerint pedig csak 134-et. E különbség onnan származik: mert az előbbeni számba besorolvák a bizományba vett s mindazon munkák is, melyek a társulat czime alatt ugyan, de mások költségén jelentek meg; mert továbbá mindazon munkák, melyek több, 8—10 kiadás érték, minden kiadás után, s azon munkák, melyek kötetenkint jelentek meg, minden kötet után, külön be lönek számítva; mert végre a naptárak s folyóiratok külön évi folyamait szintén mind külön valának fölveve: mi a jelen kimutatásnál, melyben a mások költségén megjelent munkák nincsenek felveve, a több kiadást ért vagy kétetett számláló munka és évről évre megjelenő folyóirat, naptár, stb. csak egynek van téve, mind elmellőztetett: a mi természetesen nagy különbséget tesz.

**) A kilépésekre nézve helyén látjuk a t. közönségnek emlékezetébe hozni azt, mit e tekintetben az 1855-iki elnöki jelentés tartalmaz. „A társulat, úgy mond a jelentés, soha sem tekintette s nem is tekintheti tagjait merőn éves előfizetőknek; hiszen ő akkor nem maradandó... hanem mindig csak egy évre megalakult társulat fogna lenni; mely épen ennélfogva sem egy esztendőről a másokra biztosan nem intézkedhetnék, sem pedig oly vállalatokra nem foghatna, melyeknek létesítése több éveket kíván. Habár tehát a társulat nem követel is formászerint iuridicus leköttést tagjai részéről; az erkölcsiről azonban, mely mindenkit lsten előtt és lelkiismeretében kötelez, s így egyoldalulag teljességgel fel nem bontható, soha le nem mondhat.“ (L. A Szent-István-Társulat Jegyző-és Névkönyvét 1855-re, 26 l.) Ajánljuk még kivált a tulságos igények-és követelésekre nézve megolvását és megvizsgálását azon soroknak is, melyek ugyanott a 28—30 lapokon találhatnak.

Mely tőkéből levonva az összeget, melyet gróf elnökünk külön a „Családi lapok“ segélyezésére s egyes hivatalnokok díjának javítására különböző években ajándékozott, vagyis összesen 2800 frtot bankjegyekben és 200 darab aranyat, ez osztálybeli alapítványi tőke tesz: 22,160 frtot bankjegyekben és 2500 frtot állam-kötelezvényekben.

b) Végrendeletileg tett alapítványok. Ezek eddigelé 8094 frtra bankjegyekben és 2800 forintra állam-papírokból rúgnak.

A 8094 frtból levonva 40 frtot, melyet egy 500-as urbéri kármentesítési kötelezvénytől átruházási adónál fizettünk, marad 8054 frt bankjegyekben, s 2800 frt állam-papírokból.

c) A „Szent-Erzsébet-Legendá“ költségeinek fedezésére tett adományok: összesen (ide tudva az 6 es. k. fensége Albrecht főherceg által kegyesen ajándékozott 500 frtot is) 3972 frt és 30 kr bankjegyekben és 2800 frt állam-papírokból.

Ez összegből levonva a Legendára tett és a társulat pénztárából kifizetett költségeket, összesen 6500 frtot és 45 krt (az állam-papírokat nominális értékben véve fel), marad 271 frt és 45 kr bankjegyekben.

d) A társulat által neveltetendő bukovinai magyar gyermekek javára beküldött összesen 45 frt 30 kr.

Ekként a négy rendbeli alapítványok és adományok összege így áll: a) tagok alapítványai: 22,160 frt bankjegy-, és 2500 forint államkötelezvényekben; b) végrendeleti alapítványok: 8054 frt bankjegy- és 2800 frt államkötelezvényekben; c) Erzsébet-legendái fölsőleg: 271 frt és 45 kr bankjegyekben. d) A bukovinai gyermekek számára beküldött adomány 45 frt 30 kr. Összesen 30,530 frt 45 kr bankjegyekben és 5300 frt állam-kötelezvényekben.

E tőkéből eddigelé megvan, és pedig a) magán kötelezvényekben 4800, b) a pesti takarékpénztárban 6000, c) a pesti kereskedelmi bankban 4800, vagyis együtt 15,600 frt bankjegyekben; és d) 3600 frt állam-kötelezvényekben.

E szerint a társulat tíz év lefolyása alatt alapítványi tőkéjéből elköltött, és pedig az egész 30,530 frtot és 45 krt tevő bankjegyekben tett -alapítványi tőkéből levonván az ugyan ily pénzben meglevő 15,600 pftrnyi összeget. — 14,930 frtot és 45 krt bankjegyekben; és az 5300 frtot tevő, államkötelezvényekben alapított összegből hasonlóan levonván az ugyanazokban meglevő 3600 pftrnyi összeget, — 1700 frtot államkötelezvényekben.

A költség kimutatás könnyebbítésére az államkötvényeket nominális értékben számítva be, a krajczárokat pedig elhagyva, az egész elköltött, vagyis az üzletbe fektetett tőke együttvéve tesz: 14,930 + 1700 = 16,630 frtot p. p.

Hogy e tőke nincs elvesztetve, ennek bebizonyítására elég volna azon készletre utalnom, mely a raktárban létezik, s én már főnebb a kiadott könyvek- és képekről szólva kiemeltem. Mellözve azonban ezt, maguk a kint levő, s a társulatot active illető tartozások oly összegre rúgnak, mely az üzletbe beruházott említett tőkerészt jóval meghaladja.

Van ugyan is a társulatnak tiszta követelése (f. é. sept. 1-ig): a) Könyvkereskedőjénél a tavaltól megmaradt tartozás fejében, s folyó évi szeptember elejéig neki kiszolgáltattott cikkekért: 11,485 frt 34 kr.

b) Az ügynöki könyvvitel kimutatása szerint, tagdíjak, előfizetések, százalék nélkül hitelben adott cikkek fejében 19,169 frt 20 kr.

c) Kamatok fejében 433 frt; összesen 31,087 frt 54 kr pengőpénzben.

Ha tehát (elhagyva a krajczárokat) e 31,087 forintot tevő activ tartozásból levonjuk az alapítványi tőkéből hiányzó 16,630 forintot, világossá lesz, hogy a kint levő s minket active illető tartozásból, nem csak a hiányzó mint beruházott tőkerészt állíthatjuk vissza, hanem azon túl a társulatnak még 14,457 pftr fölsőlege is maradand; és pedig a könyv- és képekben meglevő készleten s azon beruházási értéken fölül, melyet a hivatali butorok, ugymint szekrények, asztalok, székek, gyertyatartók stb. képviselnek.

Ez minden esetre örvedetes eredmény fogna lenni, ha sajnálatomra az ez által t. hallgatóimban netalán keltett megelégedés érzetét nevezetesen nem kellene lehítenem azon tartozások fölsorolása által, melyek a társulatot, még a folyó évre,

különféle címek alatt szenvedőlegesen terhelik. Ugymint a) három hónapra hátralevő hivatalnoki díjak 1200 frt; b) szerkesztői díjak 150 frt; c) néplapokra négy hónapi költség 1420 frt; d) bizományba átvett munkáktól fizetendő 3233 frt; e) Cantu Caesar Világtörténelme II. folyamára előfizetésül előlegesen főlvevett 2805 frt; f) a tagi illetmény fejében ez évre még hátralevő ivek 1994 frt; g) három hónapi expeditionalis és egyéb ügynökségi költségek 338 frt; h) a Monasteriologiára előfizetéképen főlvevett 290 frt; i) a Pázmány-füzetekre hasonlóképp előlegesen főlvevett 120 frt; tehát összesen 11,550 frt p. p.

Mely összegből azonban levonandó azon 720 frt, mely a Monasteriologia nyomtatása fejében; azon 405 frt, mely Cantu Caesar „Világtörténelme“ II. folyamából eddigelé megjelent 9 iv fejében; azon 300 frt, mely ugyanezen munka további fordíttatásáért; s végre azon 157 frt, mely a készülő sz.-képekre már kifizetett. E tételek egybevéve 1582 frtot tesznek; melyeket a fenebb kiirt 11,550 frt már fizetendő összegből levonván, marad 9968 frt p. p.

Igaz, hogy ez összeg még oly egyes vállalatok terhe által is nevelthetik, melyek kiadása, mint például a „Monasteriologia“-é, veszteséggel vagyon összekötve. — Ugy hiszem azonban, hogy az ezen, s még, ha volna több más ily vállalatokból is a társulatra netalán háromlandó kár elég bőven vagyon megtérítve azon szép számú kéziratok által, melyeket a jövő számára hátrahagyunk, s melyeknek írói díja, összesen 3992 frt egészen ki vagyon fizetve.

Már e 9968 frtra menő passiv tartozást azon 14,457 frt fölsőleggel, mely a társulatnak az egész 31,087 forintra menő activ követeléséből még a beruházott tőke teljes visszaállítására után is föllmarad, egybevetve, — kiténik: hogy a társulatnak eddigelé (a készleten kívül) keres számmal legkevesebb 4400 frt tiszta nyeresége van; s hogy e nyereséghez, miután az ez évre járó minden költségeket a passivumok közé főlvettem, ismét tisztán járuland még mind az, mi a mult szeptember és a jelen s jövő october, november, december hónapokban az eladott, akár saját magunk kiadásu, akár pedig bizományba vett könyvek- és képekből már bejött, és illetőleg még bejövendő; a mely jövedelem, minthogy e hónapokban az üzlet mindig a legerősebb szokott lenni, s majdnem egyenlő a többi nyolcz hónapival, legalább is 8000 frtra tehető.

Fölteve tehát azt is, hogy a minket illető activ tartozásból ama 4400 frt nem lenne behajtható: én mégis kezességet merek elvállalni érte, hogy mire a társulati könyvtár 1858-ról beszámolt, mi legalább is 8000 frtot ismét tőkésíthetünk; s ha a társulat ügyeinek folyama az eddigi marad, egy évre tán az üzletbe fektetett tőke hátralevő részét is visszaállítandjuk; mely esetben tiszta nyeresémmel állandó nemesak az az akkori még megszapordított készlet, hanem azon egész összeg is, melyet mint beruházott tőkerészt a társulat activ követeléséből főnebb levontam volt.

Ez eredményt bizonyára meglepően szerencsésnek fogjuk találni, ha tekintetbe vesszük:

a) Azon tetemes költségeket, melyekbe a kezelés kerül. Jár ugyanis a társulati tisztviselőknak, irnoknak és a szolgáltnak 4850 frt; kvártélyért 480 frt; szállítás s egyéb ügynöki költségek 1350 frt, vagyis összesen kezelésre 6680 forint.

b) A 25% százalékot, melyet az üzletben forgó cikkekintől a vevőknek engedünk; a mely százalék 20,000 frting tett eladásnál már 5000 frt.

c) Azt: hogy mint ez az üzletnél kikerülhetetlen, eddigelé minden évben, több vállalatoknál, mint a „Naptár“, „Családi lapok“, a szláv néplap, stb. tetemes veszteségünk volt, s jelenleg is a német néplapot félékenként legalább is 200, s így évenként 400 frttal segítjük. *)

*) Mondatott ugyan ismételve, hogy a néplapok kölcsönösen kifizetik egymást, mert a magyar néplap fedezi a hiányt, mely netalán a németnél fölmértülne. A dolog azonban nem úgy van: a „Kath. Néplap“ előfizetőinek száma ugyanis az utóbbi években 1400—1600 közt változik. Félteve tehát középszámmal 1500 előfizetőt, miután a 20 kr a postai bélyegre van fentartva, marad számunkra ugyanannyi, vagyis 1500 pftr: s ez összeget valóban majdnem egészen igénybe veszik a nyomtatási, szerkesztési, írói díjakra, képek metszésére fordítandó stb. költségek, miután maga a nyomtatás 900—1000 forintba kerül.

E tételket ugyanis összeadva kiviláglik, hogy a kereskedésnek engedett százalékot, mint a mely magok az eladott cikkek által fedeztetik, nem számítva, a társulaton mégis nem kevesebb, mint 7080 frt kezelési s egyéb évi teher fekszik.

Hasonlítsuk már össze ez összeget azon rendes évi jövedelemmel, melyet a társulat kamatok- és tagdíjakból, tehát a mellék-üzleti kereseten kívül, huz. Jár tudnillik: a) a 4800 magánkötelezvényekre kiadott frttól (hatos kamat): 288 frt; b) az állampapírokban levő, és a pesti takarékpénztárba s kereskedelmi bankba letett, összesen 14,400 forinttól (ötös kamat): 720 frt; c) 4432 rendes tag által fizetett díjakból 13,296 frt, vagyis összesen 14,304 frt.

Ez összegnek majdnem felét, 7080 frtot a kezelési s egyéb fizetések emésztik fel; marad tehát a másik fele, vagyis 7224 frt. S ezen 7224 frt az, melyből a társulatnak a 90 ivre menő tagi munkákat kiállítania, beköztetnie, eiszállítatnia, it-ott képekkel és rajzokkal ellátnia, s az írókat díjaznia kell: oly költség, mely több évi tapasztalás szerint 11,000 frtot igényel; s így a társulatnak, hogy tagjait még a felebbi számból melletti is kielégíthesse, körül-belül 4000 frtot mellék-kereset útján kell megszereznie.

Már a mi ezen 4000 forintot illeti: jóllehet e körülmény nekünk eddigelé még semmiféle fenakadást nem okozott; sőt tekintve a terheket, én az ennek dacára is kivított eredményt még meglepően szerencsésnek is nyilvánítottam: mégis megvallva az igazat, nem tagadom, hogy dacára minden nyereségeknek e tétel engemet nem kevésbé nyugtalanít; nyugtalanít pedig azért, mert

1-ször: azt tanúsítja, mikép a társulatnak, hogy lételet biztosítsa, mellék-keresetbe kell folyamodnia, vagyis oly könyveknél nyereszkesednie, melyeket maga is egészen productionalis áron, tehát minden nyereség nélkül ohajtana közrebozsátani;

mert 2-or: jóllehet ez összeg minaddig, valamig a tulajdonunkká tett tankönyvek az iskolák kézikönyveitől megmaradnak, biztosítva van is: miután azonban az iskolai könyvek a szabad verseny elvénél s egyéb követelményeknél fogva nem egyszer változnak, megtörténhetik, hogy más szerzők művei fogadtatván el, a társulat ezen ágbeli jövedelmének legnagyobb részétől lttetik el;

mert 3-or: a tagdíj változatlanul a rendes 3 frt maradván, ellenben az írói igények, valamint a nyomdai és papír-árak is napról napra nevednek;

mert 4-er: még e gyűlés akaratóból történhetik meg, hogy nem akarván a megszokott 3 frt díjon változtatni, a társulat az új pénzláb behozatala következtében minden egyes tagnál 15 kr veszteséget fog szenvedni;

mert 5-ször: a jövedelmező, legyen tan-, legyen imakönyvekkeli üzlet, évről évre azon mérték- és arányban esőkken, melyben ezen könyvek az országban már elterjesztettek;

mert 6-or: egy évben sem lehet számítani rá, hogy a tagdíjak tetemesebb hátralékok nélkül behajthatnak; már pedig e hátralékok mind az üzleti jövedelem által pótolandók, tehát az innen fedezendő összeg is rendszeren mindig nagyobb annál, melyet főnebb kifejeletem;

mert végre 7-er: a társulat még mindig olyan egyes szükségekben szenved, melyeket, tekintve foglalkozásának természetét, nélkülözhetlenneknek kell nyilvánítanunk; milyen például egy, encyclopaediákból, lexiconokból, térképekből, történeti, földrajzi stb. munkákból összeállítandó kézi-könyvtár; mit ha eddigelé nélkülözhetünk, csak azon szerencsésnek tulajdonítható, hogy a társulat szükségéről e tekintetben, hivatalnokai saját erszényökből gondoskodtak; hogy ne is említsem, mikép a társulat még máig sinés azon állapotban, miszerint gyűléseit saját termeiben tarthassa meg.

Mindez okok, ugy hiszem, elég világosan szólnak; s bizonyára ez okokra való tekintetből történt, hogy a választmány f. é. augustus havi gyűlésében egy bizottmányt nevezett ki, mely a társulat jövedelmi forrásait megvizsgálja, s módokat ajánljon, melyek által ezeket szaporítani lehetne. E bizottmány eddigelé,

én mint annak elnöke betegségem által gátoltatva levén, javaslataival még nem lépett föl ugyan: annyit azonban előlegesen is állíthatni: mikép egy részről a tagok számának, a közönségnek jó és szükségéinek megfelelő könyvek általi megnyerése folytán, szaporítására törekedünk; más részről pedig minden oly vállalatokkal fölhagyaunk kell, melyek habár különben kívánatosak lennének is, de mégis több évi kísérletek és tapasztalás szerint tetemesebb veszteséggel járnak. Mert bizonyára jobb, hogy még a jónak terjesztésében is a lehetőség és eszély korlátjai között tartózkodjunk, semmint buzgóságunkban azokon túlterjeszkedve, magának a társulatnak lételet veszélyeztessük.

Többiben mindent el fogunk követni, hogy az iskolai könyveket ne csak el ne veszítsük, hanem részint az illető egyházi és állami iskolai felsőbbség megbízásából, részint az egyes szerzők tulajdoni jogának sajátunkká tétele által azok számát még öregbítsük is. Mint az erről való gondoskodásnak egyik bizonyítványaul szolgálhat azon alizatos folyamodványunk is, melyet a szeptemberhavi választmányi gyűlésből az Esztergomban megtartott ft. tartományi zsinatnak fűni bizodalommal benyujtottunk, kérésünket fejezván ki benne, miszerint azon esetre, ha netalán új katekismus vagy bibliai történet hozatnék be, a zsinat kegyesen intézkedni méltóztassék, hogy miként a régieké volt, ezeknek is kiadási joga a társulaté legyen. (Vége következik.)

Megjelent a „Pázmány-füzetek“ III k. I. füzete. Kiadja a Szent-István-Társulat. Szerkesztő Roder Alajos. Pest, 1858. N. 8-dr. 256. XVI l.

Tartalma: Szent beszédek és homiliák: Sz. András napjára Roder Alajostól. A b. sz. Szűz szeplőtelen fogantatásának ünnepeére Perger Jánostól. Nagy-karácson napjára I. Ploszer Ferencztől, és II. Vezerle Gáspártól. Sz. István első vértanu ünnepeére I. Beke Kristóftól, és II. Jeney Ernőtől. S. János evangalista napjára Irsik Ferencztől. Oltárbeszéd borszenteléskor Irsik Ferencztől. Sylvester estvére Fenicz Jánostól. Újévre I. Fenicz Jánostól, és II. Szabó Józseftől. Vízkereszt napjára Ploszer Ferencztől. Jézus sz. nevének napjára I. Irsik Ferencztől, és II. Roder Alajostól. Gyertyaszentelő b. Asszony napjára I. Vezerle Gáspártól, és II. Perger Jánostól. Sz. Balázs napján Irsik Ferencztől. Az esztergomi főtemplom fölszentlésekor I. Farkas Imre székesfehérvári püspöktől, és II. Barinyai Józseftől. Püspöki beköszöntő beszéd Simor János győri püspöktől. A tihanyi apát-ság nyolcz százados ünnepén Köves Jánostól. Egy prot. vallásúnak a kath. egyházba fölvételekor. Munka y Jánostól. Kereszt fölszentlésekor Orosz Ádámotól. Missio-kereszt-fölszentlésekor Giraud után Draxler Jánostól. Ajnácskői báró Véesey Eleonora asszony koporsója fölött Fenicz Jánostól. Gróf Nádasdy Tamás halála fölött Ráth Józseftől. — II. K a t e k e s i s e k : a) templomiak Mayrhoffer József- és Fábian Ambrustól; b) iskolaiak a szentségekről általában Huszár Károlytól. — Ezek után következik igen érdekes szettektetés a homiletika és kateketika irodalmában, először is a homiletika magyar irodalmában Roder Alajostól, és a „Könyvészet“ rovat, mely a homiletika és kateketikához tartozó minden magyar munka megjelenését közlendő. Végre adalékul e füzethez esatolvák: „Régi szent beszédek az érsekújvári codexből.“ Mai írásmóddal közli Szabóky Adolf Első iv, mely két régi sz. beszédet tartalmaz.

Egy-egy füzetnek ára 1 frt helyből elvitetve, postán küldve keresztkötés alatt 1 frt. 15 kr. pp. Megrendeléseket tehetni a Szent-István-Társulat ügynökségében (Lipót-utca, 8. sz. a.), vagy Hartleben könyvkereskedésében.

A szerkesztői szállás a takarékpénztár-épületbe (Egyetem-utca, 2. sz. a.) tétellett át.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT; FELELŐS SZERKESZTŐ: KÁDAS RUDOLF.

PESTEN 1858. NYOMTATJA EMICH GUSZTÁV, BARÁTOK-TERE, 7. SZÁM.